

ประกาศสำนักงานสถิติแห่งชาติ

เรื่อง จรรยาบรรณนักสถิติ

นักสถิติเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในภาคธุรกิจ ภาครัฐ การศึกษา และสาขาอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม หากการใช้สถิติขาดความเหมาะสม ย่อมนำไปสู่ความเข้าใจผิด การบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือแม้กระทั่งผลกระทบทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การยึดมั่นในจรรยาบรรณจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานทางสถิติมีความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม

จรรยาบรรณนักสถิตินี้ให้ความหมายของคำว่า “นักสถิติ” ในเชิงกว้าง ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางสถิติโดยตรง แต่รวมถึงผู้สร้างและผู้ใช้ข้อมูลเชิงสถิติและเครื่องมือทางสถิติในสาขาต่าง ๆ นักสถิติทำงานภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางและความสำคัญของการศึกษาทางสถิติ นอกจากนี้ นักสถิติยังปฏิบัติงานในแขนงวิชาที่หลากหลาย แต่ละแขนงมีวิธีการ เทคนิค และแนวปฏิบัติทางจริยธรรมเฉพาะตน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครื่องมือใหม่ ๆ เช่น ซอฟต์แวร์ และปัญญาประดิษฐ์ ไม่ว่านักสถิติจะเชี่ยวชาญด้านใด จรรยาบรรณนั้นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะวิชาชีพ และควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยทางการศึกษาไปจนถึงการปฏิบัติงานจริง

ด้วยความหลากหลายของบริบทและสาขาที่เกี่ยวข้อง นักสถิติมักเผชิญสถานการณ์และข้อจำกัดที่แตกต่าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดประเด็นด้านจริยธรรมขึ้นได้ จรรยาบรรณนักสถิติจึงมีบทบาทเป็นแนวทางกำหนดหลักปฏิบัติที่พึงยึดถือ เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ป้องกันมิให้เกิดการนำสถิติไปใช้ในทางที่ผิด และสร้างความไว้วางใจของสังคมต่อกระบวนการทางสถิติ

เนื้อหาในจรรยาบรรณนี้ได้กำหนดหลักการสำคัญที่นักสถิติควรปฏิบัติ เช่น การยึดมั่นในความถูกต้องทางวิชาการโดยปราศจากอคติ การปฏิบัติตามบทบาทและพันธกรณี การรักษาความลับของข้อมูล ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง แนวปฏิบัติเหล่านี้มิใช่เพียงกรอบจริยธรรม หากแต่เป็นมาตรฐานที่ช่วยยกระดับคุณภาพทางวิชาการ และส่งเสริมการใช้สถิติอย่างมีคุณค่าและสร้างประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

จรรยาบรรณนักสถิตินี้ประกอบด้วย ๕ มิติ ๑๒ ข้อจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่นักสถิติทุกคนควรยึดถือและนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

มิตีที่ ๑ จรรยาบรรณด้านวิชาการสถิติเพื่อความโปร่งใส

ข้อ ๑ ยึดมั่นในความถูกต้องทางวิชาการ

นักสถิติพึงยึดมั่นในความถูกต้องทางวิชาการเป็นหลัก โดยปฏิบัติงานสถิติตามวัตถุประสงค์อย่างปราศจากอคติ มุ่งแสวงหาความเป็นปรนัย และพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมและมีเหตุผล ภายใต้บริบทที่ต้องตัดสินใจ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความถูกต้องแม่นยำและความรวดเร็วในการดำเนินการ พร้อมทั้งตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และมีความรู้เฉพาะด้านที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ นักสถิติพึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดอย่างเปิดเผย ครบถ้วน และโปร่งใส โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อจำกัดและประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างเหมาะสม และพึงละเว้นจากการเชื่อมโยงไปยังผลสืบเนื่องที่เกินขอบเขตของข้อค้นพบ

นักสถิติพึงให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อค้นพบที่อาจขัดแย้งกับผลลัพธ์ที่เป็นที่ต้องการ โดยงดเว้นจากการใช้ภาษากำกวม หรือภาษาที่มีลักษณะที่ต้องตีความเพิ่มเติม และพึงป้องกันการตีความหรือการนำข้อค้นพบไปใช้ในทางที่ผิด ซึ่งอาจอยู่ในวิสัยที่คาดการณ์ได้ หากเกิดการตีความผิดหรือการใช้งานที่ไม่เหมาะสม ควรดำเนินการแจ้งผู้มีส่วนได้เสียทราบ รวมถึงควรสื่อสารข้อค้นพบเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง ทั้งนี้ ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบที่ไม่เหมาะสมต่อกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างในงานสถิติ รวมถึงกลุ่มบุคคลหรือชุมชนใด ๆ ที่อาจได้รับผลกระทบจากข้อมูลหรือข้อค้นพบจากการปฏิบัติงานสถิติ

ข้อ ๒ ยินดีเปิดเผยระเบียบวิธีทางสถิติด้วยความโปร่งใส

นักสถิติพึงยินดีในการเปิดเผยระเบียบวิธีทางสถิติ ขั้นตอน เทคนิค และผลการวิเคราะห์ รวมถึงเครื่องมือที่เกี่ยวข้องด้วยความโปร่งใส โดยเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอต่อการตรวจสอบและประเมินความถูกต้องของงานสถิติจากสาธารณชนได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และรับรองได้ว่างานสถิติที่จัดทำขึ้นมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ

มิตีที่ ๒ จรรยาบรรณด้านบทบาท พันธกรณีและความรับผิดชอบ

ข้อ ๓ ยึดมั่นในการปฏิบัติตามบทบาทและพันธกรณี

นักสถิติพึงชี้แจงและทำความเข้าใจถึงบทบาทและพันธกรณีของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปฏิบัติงานด้านสถิติ ซึ่งรวมถึง แต่ไม่จำกัดเพียงผู้มีส่วนได้เสีย อันได้แก่ นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้สนับสนุนทุน นักสถิติ และประชาชน เนื่องจากแต่ละฝ่ายอาจมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านจริยธรรม การกำหนดขอบเขตบทบาทที่ชัดเจนจึงช่วยลดความคลุมเครือและป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ในการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ นักสถิติพึงปฏิบัติงานภายในขอบเขตความรู้และความเชี่ยวชาญของตน และพึงแสวงหาคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และรักษามาตรฐานของวิชาชีพสถิติ

ข้อ ๔ รับผิดชอบและซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานสถิติ

นักสถิติพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ยึดมั่นในแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักวิชาการสถิติ โดยละเว้นจากการแสดงเจตนาหลอกลวง กระทำการโดยทุจริตเพื่อบิดเบือนข้อมูล หรือพยายามปกปิดการประพฤติดีมิชอบของตนเอง และของผู้อื่น และพึงละเว้นจากพฤติกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับการกีดกัน การพัฒนางานวิจัย หรืองานวิชาการของผู้อื่น

มติที่ ๓ จรรยาบรรณต่อตนเองและต่อหน่วยงาน

ข้อ ๕ หลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน

นักสถิติพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยพึงหลีกเลี่ยงการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง หรืองานใดที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนทางการเงิน หรือเรื่องส่วนตัวอื่น ซึ่งส่งผลต่อผลลัพธ์ของงาน ทั้งนี้ นักสถิติพึงพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานสถิติอย่างรอบคอบ โดยรวมถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล และผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อ ๖ พัฒนาความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

นักสถิติพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งแสดงความมุ่งมั่นในการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในวิชาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กระบวนการ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับงานสถิติ รวมถึงการสนับสนุนผู้อื่นให้เกิดการพัฒนาความรู้และทักษะในวิชาชีพจากการใช้ประโยชน์จากวิชาการสถิติ ทั้งนี้ นักสถิติพึงเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น โดยอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง หลีกเลี่ยงการคัดลอกผลงานหรือนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต และส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์ทางวิชาการ

มติที่ ๔ จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

ข้อ ๗ อำนวยความสะดวกและความเชื่อมั่นในงานสถิติ

นักสถิติพึงอำนวยความสะดวกและความเชื่อมั่นในงานสถิติต่อสาธารณชน นักสถิติต้องนำเสนอผลลัพธ์จากงานสถิติ โดยสามารถอธิบายข้อมูลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ โดยนักสถิติพึงเผื่อระวัง ทักท้วง หรือแจ้งเตือนบุคคลผู้ที่นำผลลัพธ์จากงานสถิติไปใช้งานที่ไม่เหมาะสม หรือเกินข้อจำกัด ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของงานสถิติ ดังนั้น นักสถิติพึงสนับสนุนข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เหมาะสมแก่ผู้ใช้ เพื่อประกอบการตัดสินใจและใช้งาน เพื่อส่งเสริมและรักษาความเชื่อมั่นของประชาชน

ข้อ ๘ คำนึงสิทธิและผลประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้อง

นักสถิติพึงตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อคุ้มครองสิทธิและปกป้องผลประโยชน์ของผู้เข้าร่วม ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มที่อาจได้รับผลกระทบที่เป็นอันตรายซึ่งเกิดจากการเข้าร่วมในงานสถิติ โดยที่ความรับผิดชอบนี้มีได้ถูกยกเว้น แม้ว่าจะได้รับการยินยอมจากผู้เข้าร่วม หรือเป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมายในการเข้าร่วม เนื่องจากการสอบถามข้อมูลหรือการเก็บข้อมูลทางสถิติในบางรูปแบบนั้น อาจกระทบต่อความเป็นส่วนตัว ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง การเชื่อมโยงชุดข้อมูล หรือการบูรณาการข้อมูล ทั้งนี้ นักสถิติพึงดำเนินการด้วยความระมัดระวังสูงสุด ด้วยการอธิบายเหตุผลที่ชัดเจน และแจ้งให้ผู้เข้าร่วมทราบอย่างครบถ้วน โดยในการขอความยินยอมต้องมีการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน (Informed Consent) ในทุกกรณี และการบันทึกข้อมูลของผู้เข้าร่วมหรือผู้ตอบแบบสอบถามต้องเก็บรักษาเป็นความลับ โดยใช้มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันมิให้ข้อมูลถูกเผยแพร่ในลักษณะที่อาจเปิดเผยตัวตนของผู้เข้าร่วมได้

มติที่ ๕ จรรยาบรรณต่อหลักวิชาสถิติ

ข้อ ๙ พิจารณาโดยสุจริตและปราศจากอคติ

นักสถิติพึงใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการปฏิบัติงานสถิติ โดยพิจารณาวิธีการ และกระบวนการ โดยสุจริต เป็นกลาง ทั้งที่อยู่ในวิสัย ประสพการณ์ หรือวิธีการใหม่ โดยประเมินข้อดี และข้อจำกัด ของแต่ละวิธีการ รวมถึงแนะนำวิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้มีส่วนได้เสียโดยปราศจากอคติ

ข้อ ๑๐ หลีกเลี่ยงงานสถิติที่มีการกำหนดหรือเตรียมผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า

นักสถิติพึงละเว้นจากการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดหรือเตรียมผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า และพึงปฏิเสธงาน ที่มีการกำหนดขอบเขตงานหรือเงื่อนไขสัญญาการดำเนินงานที่มีการกำหนด หรือบังคับผูกพันให้ผลลัพธ์ ของการศึกษาทางสถิติออกมาตรงตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

ข้อ ๑๑ รักษาข้อมูลที่เป็นความลับ

นักสถิติพึงตระหนักว่าข้อมูลที่เป็นความลับต้องได้รับการเก็บรักษาอย่างเคร่งครัด ตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยละเว้นจากเจตนาและการกระทำที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูล ที่เป็นความลับต่อบุคคลภายนอก ทั้งนี้ ข้อมูลที่เป็นความลับจะไม่รวมถึงวิธีการทางสถิติ กระบวนการที่ใช้ ในการวิเคราะห์ หรือการผลิตข้อมูลที่พึงเผยแพร่สู่สาธารณะ

ข้อ ๑๒ มุ่งสื่อสารหลักการจริยธรรม

นักสถิติพึงประพาดิตนให้เป็นที่ยึดถือของบุคคลทั่วไป มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติการ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในสาขาวิชาเดียวกันหรือสาขาอื่น ๆ ดังนั้น นักสถิติพึงสื่อสาร ให้ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้าใจหลักการทางจริยธรรมในการปฏิบัติงานสถิติอย่างชัดเจนและถูกต้อง อันเป็นสิ่งสำคัญต่อดำเนินงานสถิติในทุกกระบวนการ เพื่อให้มีความถูกต้องตามจริยธรรม และเกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ

จึงประกาศมาให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

(นายเอกพงษ์ หрімเจริญ)

ผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ